

El monolingüisme també mata

«*Cal remarcar que aquesta capacitat de processar dos sistemes lingüístics diferents és, en si mateixa, una porta oberta a la incorporació d'altres sistemes lingüístics*»

El bilingüisme mata és el títol d'un assaig de Pau Vidal en què reflexiona sobre el futur del català, una llengua que és l'habitual de només el 36% de la població que viu a Catalunya, i que, a més, ha de compartir espai amb una altra llengua molt més gran, el castellà, que interfereix en el repartiment d'usos. Remarca Vidal que el català ?... no s'està morint per falta de parlants sinó per falta de català?.

Efectivament, si parlem d'aquest bilingüisme social diglòssic, és a dir, de desequilibri, les dues circumstàncies anteriors (menys parlants i un ús interferit) són poc favorables a la consecució de la normalització lingüística del català. Però, d'altra banda, si fem referència al *bilingüisme individual* de la majoria de parlants de Catalunya, és a dir, la coexistència de dues llengües en un mateix individu, cal remarcar que aquesta capacitat de processar dos sistemes lingüístics diferents és, en si mateixa, una porta oberta a la incorporació d'altres sistemes lingüístics; en altres paraules: tendeix a ser un facilitador de l'aprenentatge d'idiomes.

Són molts els estudis que demostren que les persones bilingües, encara que no tinguin el mateix nivell de competència en totes dues llengües, sí que han desenvolupat un conjunt d'habilitats més diversificades que els ajuden a ser més ràpids en l'aprenentatge de terceres i quartes llengües. A més, l'obertura mental que proporciona el bilingüisme acaba propiciant una major tolerància i respecte cap a la resta de llengües.

Tot aquest circumloqui em permet arribar, de fet, al quid de la qüestió, que és la constatació, per experiència professional, de l'escassetat d'eines que els monolingües adults tenen per aprendre una altra llengua. Ara penso en una de les meves classes d'aquest trimestre: de 25 persones, vint són monolingües, de les quals disset són d'Amèrica Central i del Sud, i tres d'Anglaterra; cadascuna de les altres cinc, que venen d'Àfrica, del nord d'Europa i de l'òrbita russa, en parlen tres. Malauradament aquest exemple no és aïllat, sinó un patró que des de fa tres o quatre anys s'està repetint cada cop més: la diversitat lingüística està desapareixent de les aules.

El primer desavantatge d'aquesta situació és que minva les oportunitats de contacte lingüístic: un exercici tan simple com fer dir a l'aula una mateixa paraula en deu llengües diferents dona als parlants monolingües una coneixença lingüística que fins aquell moment els havia estat vetada; i aquesta novetat sol provocar, en molts d'ells, sorpresa i fins i tot estupefacció: ?Totes aquestes maneres diferents de parlar existeixen al món?? Sí, i encara moltes més. Però, ai las!, molts imperis es van construir sobre la creença que la seva llengua era única i excepcional, digna de ser estesa i coneguda, la qual cosa va consolidar un monolingüisme sovint edificat sobre el soterrament absolut de les llengües dels territoris colonitzats.

Abans he parlat d'obertura mental. El menyspreu que alguns polítics demostren pel català també té a veure amb aquesta lent monolingüe i imperialista amb què es miren el món. L'argument de ?per què he de saber una llengua més petita si la meua té molts més parlants i és més internacional? tanca totes les possibilitats d'entesa. Com deia el mestre Tusón a *Mal de llengües*, ?... per fer morir les llengües no cal assassinar els parlants [...] n'hi ha prou amb l'extensió dels prejudicis i amb la promoció de la desigualtat?. No és ètic valorar les llengües pel nombre de parlants perquè ?... una llengua és el patrimoni d'un poble, és part dels seus senyals d'identitat?. Això, aquests polítics també ho saben, però disfressen l'afany colonitzador d'anorrear senyals identitaris amb falses promeses de llengües que són, segons el seu parer, més cosmopolites i tenen més drets que d'altres.

Els vint alumnes monolingües de la meva classe de nivell 1 estan descobrint que hi ha molta gent al món que és plurilingüe, fet que els fa adonar que els falten estratègies per a la incorporació d'una llengua nova, i que necessiten molts recursos (que no tenen) per fer més ràpid i sòlid aquest aprenentatge. Alguns, amb més de 40 anys, estan valorant ara les possibilitats que el seu monolingüisme els ha robat. Perquè, en definitiva, ser monolingüe és un cul-de-sac molt poc profitós.